

VULNERABILITĂȚILE INFORMAȚIEI FINANCIAR-CONTABILE ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ

Dr. Veronica Adriana Popescu – Academia de Studii Economice – București

Rezumat:

It generally considered that an irony of our times, in a world where daily activities are being monitored by thousands of satellites and the use of informatics can be encountered at each and every step, enabling the process meant to gather, accumulate, transmit and modify an impressing amount of data, is that the precision of economic and financial data still remain tributary to the reports' referential and to the techniques used in order to manipulate data.

Nowadays, despite all the information sources, the financial and accounting information remain the most useful data, being able to reflect the economic activities and its results. All these aspects are very important not only for the managers of a company, but also for other entities, such as suppliers, clients, employees, investors, banks, state institutions and so on.

The paper emphasizes several methods used in order to manipulate results, trying to identify the main vulnerabilities of the economic and financial information in general.

O ironie a timpurilor noastre poate fi aceea că deși sute de sateliți monitorizează activitatea planetei, deși utilizarea informaticii s-a generalizat, permițând culegerea, acumularea, transmiterea și prelucrarea unui volum impresionant de date – totuși precizia datelor economico-financiare rămâne tributară referențialului de raportare și tehnicilor de manipulare a rezultatelor.

În ciuda multiplelor surse de informare totuși informația financiar-contabilă, rămâne ca principală sursă de reflectare a activității economice și a rezultatelor acestor activități, atât pentru proprii manageri ai entităților dar și pentru marea diversitate a terților: furnizori, clienți, salariați, investitori, bănci, instituții statale, etc.

Deși considerată, uneori știință alături de artă, contabilitatea, a reușit să inducă în lumea economiștilor o încredere deosebită. Aceștia, neînțelegând-o, își pot imagina cu ușurință că știința contabilă este foarte exactă, similară cu matematica. În realitate, informația contabilă nu este nici simplă, nici precisă și rareori satisface toate cerințele diverșilor utilizatori. În acest sens, FASB (Comisia Standardelor de Contabilitate Financiară) precizează: „Informațiile oferite de rapoartele financiare sunt deseori rezultatul unor cuantificări mai curând aproximative decât exacte. Cuantificările implică de obicei numeroase estimări, clasificări, sintetizări, raționamente și sistematizări. Produsul activității economice într-o economie dinamică este incert și rezultă din combinațiile mai multor factori. Astfel, în ciuda impresiei de exactitate pe care o creează rapoartele financiare, cu câteva excepții, cuantificările reprezintă aproximări, care se pot baza mai curând pe reguli și convenții decât pe sume exacte.”¹

Ca rezultat al incertitudinilor inerente în desfășurarea activităților, multe elemente ale situațiilor financiare nu pot fi măsurate cu precizie, ci doar estimate. Procesul de estimare implică raționamente bazate pe cele mai recente și credibile informații avute la dispoziție. De exemplu, se pot cere estimări pentru: clienți incerti; uzura morală a stocurilor; valoarea justă a activelor și datoriilor financiare; duratelor de viață utilă, precum și a modului preconizat de consumare a beneficiilor economice generate de activele amortizabile; obligații generate de garanții; etc.

Profitul este frecvent utilizat ca o măsură a performanței sau ca bază de referință pentru alți indicatori, cum ar fi rentabilitatea investiției sau rezultatul pe acțiune. Veniturile și cheltuielile

---

¹ Statements of Financial Accounting Concepts nr. 1, par. 20.

constituie structuri direct legate de măsurarea profitului. Recunoașterea și măsurarea veniturilor și a cheltuielilor și deci a profitului depind parțial de conceptele de capital și de menținere a capitalului, concepte utilizate de entități în elaborarea situațiilor financiare.

Structurile de venituri și cheltuieli sunt definite după cum urmează:

- a. Veniturile constituie creșteri ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub formă de intrări sau creșteri ale activelor sau descreșteri ale datoriilor, care se concretizează în creșteri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din contribuții ale acționarilor;
- b. Cheltuielile constituie diminuări ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile, sub formă de ieșiri sau scăderi ale valorii activelor sau creșteri ale datoriilor, care se concretizează în reduceri ale capitalurilor proprii, altele decât cele rezultate din distribuirea acestora către acționari.

Definițiile veniturilor și cheltuielilor surprind caracteristicile lor esențiale, dar nu specifică criteriile ce trebuie îndeplinite pentru a putea fi recunoscute.

Veniturile sunt recunoscute în contul de profit și pierdere atunci când a avut loc o creștere a beneficiilor economice viitoare aferente creșterii unui activ sau diminuării unei datorii, iar această creștere poate fi evaluată credibil. Aceasta înseamnă că recunoașterea veniturilor se realizează simultan cu recunoașterea creșterii de active sau reducerii datoriilor (de exemplu, creșterea netă a activelor rezultată din vânzarea produselor sau serviciilor sau descreșterea datoriilor ca rezultat al anulării unei datorii).

Cheltuielile sunt recunoscute în contul de profit și pierdere atunci când a avut loc o reducere a beneficiilor economice viitoare, aferente diminuării unui activ sau creșterii unei datorii, iar această reducere poate fi evaluată credibil. De fapt, aceasta înseamnă că recunoașterea cheltuielilor are loc simultan cu recunoașterea creșterii datoriilor sau a reducerii activelor (de exemplu, drepturile salariale angajate sau amortizarea imobilizărilor corporale).

Distincția dintre elementele de venituri și cheltuieli și combinarea acestora în diferite moduri permite entității să-și prezinte în mod variat performanțele. Aceste clasificări prezintă diferite grade de cuprindere. De exemplu, contul de profit și pierdere poate include marja brută, profitul din activitățile curente înainte de impozitare, profitul din activitățile curente după impozitare și profitul net.

Logic pentru manipularea profitului, în sensul creșterii sau diminuării artificiale a acestuia, se poate realiza prin creșterea sau diminuarea artificială a componentelor sale, a veniturilor sau a cheltuielilor. Premizele acestor manipulări sunt date de conceptele de probabilitate și credibilitatea evaluării:

„Conceptul de probabilitate este utilizat în ceea ce privește criteriile de recunoaștere pentru a avea o referință privind gradul de incertitudine în realizarea unui beneficiu economic viitor, asociat unui element. Acest concept este impus de incertitudinea ce caracterizează mediul în care își desfășoară activitatea orice entitate. Evaluarea gradului de incertitudine legat de beneficiile economice viitoare ia în calcul informația disponibilă în momentul întocmirii situațiilor financiare. De exemplu, când încasarea unei creanțe a entității este probabilă, în absența oricărei probe care să demonstreze contrariul, se justifică recunoașterea creanței ca activ. În cazul unei diversități mari a creanțelor, totuși, va fi considerată normală probabilitatea apariției unui grad de neîncasare și, prin urmare, reducerea preconizată a beneficiului economic va fi înregistrată drept cheltuială.²”

Credibilitatea evaluării, este cea care permite sau nu recunoașterea unor elemente în situațiile de raportare. În multe cazuri, costul sau valoarea trebuie estimat(ă); folosirea unor estimări rezonabile constituie o parte esențială în elaborarea situațiilor financiare și nu influențează credibilitatea lor. În

---

² IFRS Cadru general pct. 85.

cazul în care totuși nu poate fi realizată o estimare rezonabilă, elementul nu va fi recunoscut în bilanț sau în contul de profit și pierdere. De exemplu, încasările preconizate în urma unui proces în instanță pot corespunde definiției activelor și veniturilor, precum și criteriului de probabilitate a realizării; totuși, dacă nu este posibilă evaluarea credibilă a câștigului, acestea nu pot fi înregistrate ca active sau ca venituri.

Cu alte cuvinte dacă dorim să mărim profitul în mod artificial, fără a fi acuzați de fraudă:

- a) vom crește artificial veniturile prin: recunoașterea unor posibile venituri incerte ca rezultat probabil al activității noastre curente; vom realiza la sfârșitul anului tranzacții (livrări) imprudente sau neobișnuite care presupun un risc mult mai mare (exemplu livrări către clienți incerti, depășirea limitei de creditare obișnuită); vom supraevalua stadiul lucrărilor și prestărilor în curs; vom ignora sau diminua valoarea garanțiilor acordate; nu vom ține cont de specificul unor livrări efectuate la sfârșitul exercițiului cu clauză de restituire;
- b) vom diminua cheltuielile prin: nerecunoașterea unor cheltuieli posibile cu un anumit grad de incertitudine; vom utiliza metode de evaluare a costurilor neadecvate realității economice (metoda FIFO pentru costurile materiilor prime sau materialelor consumate, într-un mediu inflaționist; majorarea duratei economice de viață a imobilizărilor corporale sau a rezervelor naturale și diminuarea cheltuielilor cu amortizarea); diminuarea (nerecunoașterea) tuturor cheltuielilor pentru lucrările în curs; neînregistrarea ajustărilor care se impun pentru deprecierea stocurilor; nu vom ține cont de insolabilitatea unor clienți incerti sau în litigiu și nu vom constitui provizioanele care se impun; nu vom înregistra anumite datorii ale exercițiului (cheltuielile cu regiile, cu telefonul, căldura și lumina pe luna decembrie, pentru facturile nesosite); utilizarea unor proceduri neadecvate de repartizare a costurilor pe mai multe perioade, prin diminuarea acestora, aferente perioadei curente; reducerea cheltuielilor curente prin capitalizarea inconsecventă a costurilor îndatorării pentru activele cu ciclul lung de producție.

Selectarea și aplicarea politicilor sale contabile în mod inconsecvent pentru tranzacții similare, sau clasificarea elementelor după diferite politici în funcție de anumite interese, schimbarea politicilor contabile fără evidențierea explicită a efectelor schimbării, reprezintă căi subtile de manipulare al rezultatelor.

Informațiile despre poziția financiară sau performanțele precedente sunt frecvent folosite ca bază pentru previzionarea poziției și performanței financiare viitoare și a altor probleme despre care utilizatorii sunt direct interesați, cum ar fi plata dividendelor și a salariilor, variații în prețul titlurilor de valoare, precum și capacitatea entității de a-și onora obligațiile scadente. Pentru a avea valoare previzională, informațiile nu trebuie să fie sub forma unei prognoze explicite. Capacitatea de a elabora previziuni pe baza situațiilor financiare este îmbunătățită, totuși, prin maniera în care sunt expuse informațiile referitoare la tranzacțiile și evenimentele trecute. De exemplu, valoarea previzională a contului de profit și pierdere este îmbunătățită dacă informațiile privind veniturile sau cheltuielile neobișnuite, anormale și cu frecvență rară sunt prezentate separat.

Includerea în rezultatul final al veniturilor neobișnuite, al tranzacțiilor fără caracter repetitiv (vânzarea unor imobilizări corporale sau necorporale, vânzarea de sucursale sau filiale, înstrăinarea unor participații, existența unor tranzacții conjuncturale cu statul sau armata) sau care au un caracter excepțional într-o anumită perioadă (lichidare de stocuri cu ocazia acordării de ajutoare umanitare finanțate de organizații internaționale, etc.), reprezintă de asemenea o formă importantă de manipulare a rezultatului, dacă nu vom face precizări explicite cu privire la caracterul excepțional al acestora.

BIBLIOGRAFIE:

- [1] Popescu, Gh., Popescu, V. A., Popescu, C. R., *Contabilitatea conformă cu Directivele Europene*, Editura Gestiunea, București, 2006.

- [2] Gh. Popescu, V. Popescu, C. Popescu, *Fiscalitatea anului 2006*, Editura Gestiunea, București, 2006.
- [3] * * *, International Accounting Standards.
- [4] * * *, International Financial Reporting Standards.
- [5] * * *, *Ordinul nr. 1752 din 17 noiembrie 2005 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene* – M.Of. nr. 1080 din 30 noiembrie 2005.